

Den farliga
Fritänkaren

Nr. 133 Januari 2005

Trettonde årgångens andra nummer

Innehåll :

Ny metod mot åderförkalkning (EDTA)	2
Sven Anér: "Estonia sprängdes!"	2
Kvinnosaksfrågor (bl.a. Clarissa Pinkola Estés)	3
"Fantomen på Operan" - och andra filmer	4
Barockensemble en kastratensemble? - dialogen fortsätter	8
Ahasverus minnen, del 45: Marie Antoinette	10
Shakespearedebatten, del 67: Bacons dom	13
Den absurda krigsresan, del 18 : Byråkratiska turer i Padua	14
Den besynnerliga bombresan, del 8 : Istanbul blues (fortsättning)	16
Regnflykten, del 5 : Sangla	17
Länstolsresan, del 12: Den farlige Johannes	19
Kalender, januari 2005	20

Fritänkaren är egentligen främst en essätidning vars kanske huvudsakliga syfte är att framlägga de ständigt vidare forskningsresultat som kommer fram genom redaktörens och hans kontakter ständigt fortsatta forskning inom främst musik, litteratur, film, psykologi, filosofi, politik och religion men kanske främst genom deras resor och erfarenheter genom främst möten med människor och initieringar i främmande förhållanden. *Fritänkaren* försöker alltså helt enkelt främst att vara ett didaktiskt och sakligt informationsblad med syftet att upplysa.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 - 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från utlandet:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 5.1.2005

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 149

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet i HTML-format jämte andra skrifter på följande adress: <http://hem.fyristorg.com/aurelio/>

e-post-adress : lanciai@hem.utfors.se

WSN 1652-0122

Ny metod mot åderförkalkning

Den vanliga metoden var förnyelse av artärer genom operation, varvid problemet endast åtgärdades lokalt medan det kvarstod i resten av kroppen, där blodproppar ändå inte kunde undvikas med tiden, till exempel i benen, som då måste genomgå amputation. Operation mot åderförkalkning är alltså ofta på längre sikt en förvisning till rullstolen. Den nya metoden kom man på alldeles av en slump.

Man behandlade en grupp arbetare på en ackumulatorfabrik mot blyförgiftning med ethylen-diamin-tetra-acetat, ett kemiskt ämne med den egenskapen att det binder metalljoner till sig, varför det har använts mot metallförgiftning. Efter att dessa behandlade arbetare på fabriken fått behandlingen berättade de efter några månader hur mycket bättre de mådde och framför allt om ämnets märkliga bieffekt att den befriade dem från *angina pectoris* (kärlekkramp) och att deras blodcirkulation i benen blivit bättre. Det märkliga var alltså att de kände sig botade mot helt andra åkommor än vad de blivit behandlade mot. Det var alltså ingen placeboeffekt utan tvärtom en högst oväntad dubbeleffekt.

Därför började man i USA använda behandlingen mot åderförkalkning med fortsatt framgångsrikt resultat. Behandlingen är mycket enkel och smärtfri. Under några timmar får man sitta med kanyl dropp varvid ethylendiamintetraacetat (EDTA) får göra sitt arbete genom hela kroppen. Behandlingsprogrammet inbegriper 20 behandlingar, och dess enda krux är att det är dyrt. Då det inte handlar om medicin kan behandlingen inte bekostas genom sjukförsäkring, och bara en behandling kostar cirka 850 kronor. Man hoppas dock när behandlingen blir mera känd och praktiserad och dess effektivitet blir erkänd att envar som behöver skall kunna få råd med den genom sjukförsäkringen.

Sven Anér: "Estonia sprängdes!"

Detta är titeln på denne veteranjournalists bok, som egentligen bara består av presentationen av den tekniska bevisningen för att Estonia faktiskt sprängdes. Den går inte alls in på motivet till sprängningen eller vem som kan ha gjort det medan den däremot skarpt belyser den svenska regeringens agerande eller brist på agerande i frågan: "*Det Rosenbad presterat i fallet Estonia kännetecknas av aggressiv icke-aktivitet*". (Brian Braidwood, sprängämnesexpert, vars analyser av bevisen för sprängningen av Estonia bekräftats av Michael G. Fellows, dykare och haveriexpert som undersökt 33 torpederade och sprängda fartyg under vattnet).

Bokens huvudsakliga frågeställning rör alltså myndigheterna: *vad har ni gjort egentligen, och varför har ni ingenting gjort?* Myndigheterna lade locket på från början och har sedan dess enbart ansträngt sig för att behålla locket på i ett slags barnslig desperation för att komma undan med en grov försummelse, som den envist fortsätter att förneka så länge det bara går. Eller var det bara naivitet och dupering av påtryckare med ekonomiska motiv? Faktum är att sprängningen av Estonia är tekniskt bevisad och att den svenska regeringen försökt tysta detta nödrop från 852 dränkta ombordvarande i tio år: den tekniska bevisningen stod klar redan i december 1994 genom de filmer av vraket som då gjordes åt regeringen av professionella dykare.

Syndromet är detsamma som utmärkte den svenska regeringens brist på agerande i 34 år i fallet Raoul Wallenberg; ett slags slapp feighet i förening med tafflig likgiltighet i ett skamligt undvikande av ansvarsfrågan för grov försummelse i blottandet av en total brist på civilkurage.

Liknande symptom har uppträtt hos myndigheterna i den nya omfattande krissituationen vid Indiska Oceanen, men det är ännu för tidigt att summera hela omfattningen av försummelserna. Dock är de symptom som redan uppträtt

övertydliga. En meteorolog i Thailand fick snabbt information om jordbävningen men underlät att varna om saken "av hänsyn till turisterna". Detta rimmar med det ovanstående i dess tydliga dödsskräck hos myndigheterna för att riskera att vålla panik eller okontrollerbara reaktioner, varvid de okontrollerbara konsekvenserna bara blir värre. Problemet är det samma som en läkare ställs inför när det blir tydligt att hans patient ska dö utan att patienten vet om det. Är det då mera brottsligt att tiga om saken av hänsyn till patienten eller att ta risken att göra patienten mera upprörd med öppenhet? I många fall kräver patienten öppenhet, och då är det mera riskabelt att tiga, vilket risktagande det än innebär att vara öppen. I både fallen Raoul Wallenberg och Estonia krävdes öppenhet varvid denna vägrades.

Se även tidigare artiklar om Estonia i nr 91, 92, 111 och 126 samt vår pjäs om saken,

<http://hem.fyristorg.com/faurelio/Estonia.html>

Därmed kan Fritänkarens "Tsunamidebatt" anses ha inletts.

Kvinnosaksfrågor

Plötsligt övergav förra kommunistledaren Gudrun Schyman sitt eget redan hårt drabbade parti och hotade bilda ett eget parti av bara kvinnor. Tidigare hade hon föreslagit att alla kvinnor skulle vara befriade från skatt medan alla män skulle beläggas med dubbel skatteplikt bara för att det var dessa som plägade misshandla kvinnor. Naturligtvis väckte dessa manövrer i riktning militant feminism diverse reaktioner. Det talades om "Kommando Schyman" i pressen medan andra ökade distansen:

"Bravo, Gudrun! Det gjorde du verkligen bra! Fram för ett ensidigt feministiskt riksdagsparti, det är just vad som behövs i Sverige, då ett sådant alltid har saknats! Med den gränslösa popularitet du åtnjuter kommer partiet genast att omfatta halva befolkningen och mer därtill, då även alla manliga feminister kommer att ställa upp. Resultatet blir omedelbart riksdagsmajoritet för Partiet, och då först kan Riksdagen äntligen börja ägna sig åt väsentligheter och få någonting gjort, som att sparka ut alla män ur Riksdagen (utom de feminina), avskaffa alla skatter för kvinnor och dubblera skatterna för alla män, och så äntligen debattera det enda som egentligen betyder något här i livet:

katter och krukväxter!

- Bo Olsson

Faktum är att den politiska feminismen framstod som löjlig redan på 1800-talet och hånades redan då med distansierad satirism. Suffragetter som i London under 1900-talets första decennier kastade sig framför bilar och kedjade sig vid lyktstolpar och gjorde demonstrationskupper i parlamentet var svåra att ta på allvar då deras hysteri i allmänhet var så överdriven. Madame Blavatsky och Shirley McLaine med sina anspråk på auktoritet och ofelbarhet i absurda utsagor har knappast lyckats göra sitt till för att förbättra saken för kvinnors självauktorisering och absurda pretentioner.

Desto viktigare är det då att observera de kvinnor som faktiskt gör det, och dessa är rentav ett imponerande antal. Inte bara Anna-Maria Lenngren, Fredrika Bremer, Selma Lagerlöf, Edith Södergran och Karin Boye har på allt sätt hedrat kvinnornas sak genom bestående insatser, inom alla områden har detta ägt rum, det räcker att nämna gestalter som Marie Curie, Florence Nightingale, Clara Barton, Sigrid Undset, Clara Schumann, Rosa Luxemburg, Moder Teresa av Calcutta, Madeleine Albright, Greta Garbo, Leni Riefenstahl och hur många andra som helst för att få upp ögonen och respekten för avgörande fördelar med det evigt kvinnliga, och till alla sådana namn måste även fogas Clarissa Pinkola Estés.

Hon är amerikanska av spansk-mexikansk och ungersk familj och något så unikt som en kombinerad professionell sagoberätterska och psykolog. Hon har ägnat hela sitt liv åt att samla på sagor, lyssna till dem över hela världen och analysera deras djupare psykologiska innehåll och innebörder. Hennes epokgörande bok "Kvinnor som slår följe med vargarna" (1992, efter 25 års arbete) är inte alls så farlig som titeln låter. Det är en bok som riktar sig till enbart kvinnor, men egentligen handlar den bara om den mänskliga själen och dess livsnödvändiga direktkontakt med naturen framför allt genom ren intuition och instinkt samt även direktkontakten med det undermedvetna och/eller det omedvetna. Hon är alltså klart en lärjunge till C.G.Jung. Då det är en extremt själslig bok mer än en kvinnlig sådan kan män mycket väl läsa den utan att behöva känna sig som smygtittare. Hon går igenom ett antal sagor, de flesta uråldriga folksagor från bland annat Afrika, Japan, antikens Grekland och Mexiko men även fyra kända H.C.Andersen-sagor som hon menar att denne gjort om från vissa folksagors ursprungsversioner; vilka samtliga sagor hon bearbetar och förklarar psykologiskt genom mycket vidlyftiga utläggningar av mycket skiftande karaktär. Personligen fann jag bara hennes utläggning av "Den lilla flickan med svavelstickorna" ensidig och oriktig, medan min enda övriga anmärkning mot boken var att den psykologiskt kanske allra mest intressanta sagan, den ungerska om den fiffige skraddaren och den nya kostymen (sid. 253 under titeln "Uttorkning och invalidisering") givits den minsta utläggningen. Annars fann jag allting i boken inte bara acceptabelt och tämligen riktigt utan rentav berikande och lovvärt. Det är dock ingen lättläst bok som man sträckläser, (ingen bok är skriven för att sträckläsas då ingen bok är skriven i ett sträck,) utan tvärtom är det väl så, att under ju längre tid en bok är skriven, desto mer är den värd att läsas desto noggrannare under en desto längre tid. Och denna bok på massiva 500 sidor skriven under 25 år säger författaren, att bara är första delen av fem lika omfattande. Likväl hoppas vi med förväntningar på de återstående fyra.

Här är några typiska citat:

"En kultur som kräver att man gör våld på sin själ för att anpassa sig till dess regler är i sanning en sjuk kultur." (ur avsnittet om "Den fula ankungen")

"Krossa mitt hjärta så att ett nytt rum kan skapas för en gränslös kärlek." (ur avsnittet om "Skelettkvinnan")

"Även om man drivs ner till absolut botten via svält, fångenskap, skadade instinkter, destruktiva vägval och annat, så måste vi komma ihåg, att det är längst ner i botten som psyket har sina levande rötter." (ur avsnittet om "De röda skorna")

"Fantomen på operan" - och andra filmer.

Ingen kritiker tycks direkt ha klagat på filmen eller på något i den, och alla tycks vara tämligen överens om att det är en bra film. Den är dock inte bara bra utan något så sällsynt som en alltigenom lyckad musikalfilm, som vi minsann inte varit bortskämda med sedan 60-talet. Under 70- och 80-talet tenderade de få musikalfilmer som gjordes att bli överdrivna och stökiga tillställningar med förgrovad och skrikig musik överdimensionerad till det outhärdliga med skrällande elgitarrer och maxad förstärkarabsurdism. Både "Moulin Rouge" och "Chicago" var sådana öronbedövande överstökgiga tillställningar hur bra gjorda de än var, och just "Moulin Rouge" var den bästa på mycket länge. Den garvade veteranen Joel Schumachers filmversion av Andrew Lloyd Webbers bästa musikal hittills "Fantomen på operan" är dock mycket bättre än "Moulin Rouge".

Framför allt är det scenografin som är så makalöst vacker alltigenom. I stället för att förlägga handlingen till Operan i Paris, dit alla böcker om temat har förlagt handlingen, har Schumacher och hans vänner snickrat ihop en helt egen opera, mycket mindre än den stora Operan och mycket mera romantisk och gotisk. Fantasinet har släppts lös i

friaste tyglar och fått härja fritt med romanernas mycket inspirerande miljösceneri. Således har scenen för dramat blivit en alldeles egen drömvärld av oändligt fantastiska resurser. Varenda scen är bildmässigt njutbar, och trots alla teaterns intriger och kaotiska folkuppåå blir det aldrig ens tillnärmelsevis så stökigt som i till exempel *"Moulin Rouge"*.

Till detta kommer Webbers bästa musik hittills, både dramatisk och vacker, smäktande melodiös och gripande lyrisk, utan att den någonsin går till överdrift, som den tyvärr tenderat göra i alla hans tidigare musikaler. Både *"Jesus Christ Superstar"* och *"Evita"* led av överdimensionerade slagverksarsenaler, som drog ner vad som kunnat bli lysande shower till det vulgära rockoperastadiet, i *"Cats"* visade Webber att han även kunde vara lyrisk, och i *"Fantomen"* utvecklades äntligen denna förmåga och slår ut i blom. Resultatet är hänförande vackert och fullödigt framför allt bildmässigt men även musikaliskt. Detta är troligen världens bästa musikal sedan *"West Side Story"*.

Är det då den perfekta filmen? Inte alls. Vad den lider av är den förytligade karaktärsteckningen. De tre huvudpersonerna blir tyvärr aldrig mer än typer och schabloner. Den intressantaste karaktären är den äldre sångerskan som tar hand om Fantomen som barn och ger honom Christine. Vicomten Raoul är bara en vacker ädling och ingenting mer, Christine är bara en framstående sångerska och söt tillräckligt som sådan, och Fantomen själv förytligas genom att bara framställas som demonisk. Ingen mjukhet någonstans, ingen överkänslighet, romanens tragik förträngs fullständigt, och ingen dör ens. Slutet blir melankoliskt men inte alls tragiskt, medan alla böckerna om saken just försöker framhäva det hela som en tragedi helt i Victor Hugos överväldigande stil. Denna brist, som ligger i själva musikalen, är den enda anmärkningen mot filmen.

Den bästa romanen om ämnet är väl Susan Kays från 1990, rent och slätt *"The Phantom"*, som bemödar sig om källforskning och att göra hela historien rättvisa och presentabel i en överskådlig form. Gaston Leroux' roman från 20-talet är mildt sagt diffus, och det är alla dess slöjor som Susan Kay försökt bringa klarhet i med den äran. Det gjordes även en utmärkt filmatisering med Burt Lancaster som den gamle teaterdirektören Poligny och Charles Dance som den bästa fantom jag har sett, som nästan närmade sig den rätta tragiken. Men i denna version är både den gamle teaterdirektören slopad jämte operaarkitekten, en av berättelsens viktigaste gestalter, samt den kanske viktigaste birollen av alla: persern Nadir, den ende som kan sägas känna och förstå den olycklige huvudpersonen bakom masken.

Men visst är det en underbar film ändå och väl värd att ses och ses om och vars musik väl alltid kommer att stå sig.

En annan underbar Pariserfilm var *"Amélie från Montmartre"* av Jean-Pierre Jeunet om en liten caféservitris som genom påtvingad isolering finner sin egen väg ut i livet genom de mest underbara underfundiga påhitt, som hennes omgivningens bekanta inspirerar henne till, främst en potentiell kavaljer, som bland annat försörjer sig som skelett på ett nöjesfälts spöktåg. Hela filmen är bräddad av sagolika upptåg, och de dråpligaste scenerna inbegriper den enda skurken, en elak specerihandlare som hunsar en något efterbliven anställd, varpå Amélie hämnas å dennes vägnar på det mest underbara sätt: specerihandlarens hårda prövningar hemma överträffas bara av åskådarens skrattparoxysmer. Det är en solskensfilm av det mest idylliska tänkbara slag, där de små tingen spelar hela huvudrollen och binder alla karaktärerna samman i en glänsande spirituellt och intelligent filigranväv av ren mänsklighet och humor på en för Frankrike ovanligt hög nivå. Jean-Pierre Jeunet kommer snart ut med en ny film med samma betagande huvudskådespelerska som ska heta *"Den långa förlovingen"* med handlingen förlagd till första världskriget.

En annan kvalitetskomedi var den klassiska originalfilmen *"Mash"* med Donald Sutherland och Elliot Gould från 1970 om kirurger i Koreakriget. Det handlar om

galghumor på högsta nivå. Den bästa scenen är väl tandläkarens hädanfärd: han beslutar sig för att begå självmord när han upptäcker att han är homofil fastän han har tre fästmör hemma i Amerika. Hans kamrater hjälper honom på traven med att högtidliggöra det hela med ett omständligt ceremoniel, som inbegriper en travesti på självaste Lionardo da Vincis nattvardsscen (även använd av Buñuel i "*Viridiana*") men avslutas som sig bör med att en frivillig sköterska gör honom sällskap i "döden" och pånyttföder hans naturliga potens. Inga problem mer efter det. Hela filmen går i samma stil och driver hejdlöst med överheten, militarismen, formalismen och inte minst med den skenheliga religiositeten. Robert Duvall har en viktig och underbar biroll som puritan som slutar i tvångströja.

Men den roligaste och mest mänskliga filmen var väl ändå Milos Formans genombrottsfilm "*En blondins kärleksaffärer*" från 1964, en enkel film i svartvitt om enkla människor och deras enkla kärleksvillkor skildrat med en underbar mänsklighet och humor. Just enkelheten i skildringen framhäver det humoristiska på ett så mästerligt sätt att det saknar motstycke. Några år senare gjorde Milos Forman den ännu roligare rena farsen "*Det brinner min sköna*", varefter han begav sig till Amerika för att göra "*Gökboet*", "*Hair*", "*Amadeus*" (filmad i Prag) och andra filmer.

David Leans "*Doktor Zjivago*" filmades i Finland och Canada och är också ett enastående exempel på hur filmen kan användas som humanistiskt medium för framhävandet av det rent mänskliga. Det är en nästan renodlad känslofilm, känslorna dominerar hela filmen och är dess smärterika tema som hela tiden lyfts upp till nya höjder genom den smäktande vackra balalajkamusiken, lika viktig i denna film som zitttratemat i "*Den tredje mannen*", medan detta samtidigt är David Leans mest romantiska film - endast "*Brief Encounter*" (med Celia Johnson och Trevor Howard från 1947 med manus av Noel Coward) når samma höga grad av känslighet och mänsklig värme. Det har klagats på att filmen är för kort och att den därigenom inte gör Pasternaks roman rättvisa, men i själva verket kompletterar de varandra på ett ypperligt sätt. Romanen har strukturen och budskapet (relationernas och det rent mänskligas så mycket högre betydelse än hela världsordningens hopplöst fåfänga futilitet) medan filmen ger bilderna och musiken. Romanen hade inte kunnat bli bättre illustrerad.

En annan sådan film men av grymmare slag var den oerhörda jugoslaviska krigsskildringen "*Saviour*" av Peter Antonijevic från 1998 med Dennis Quaid i huvudrollen som främlingslegionär i kriget i Bosnien som råkar ut för en kedja av typiska krigstidsförvecklingar som strular till det alldeles för honom och nästan kostar honom livet hur skicklig legosoldat han än är. I strulet ingår besväret att frakta en havande och självmordsbenägen krigsfånge, som på vägen föder en dotter, som han får ta hand om medan hon vägrar, då hon blivit våldtagen av muslimer och hennes familj vill döda henne därför. Det följer ett *via crucis* av outhärdliga dimensioner som ständigt förvärras, tills Dennis får nog och slänger sitt gevär i havet och bryter samman i tårar. Men barnet finns kvar, och det ensamt ger hans liv en mening att fortsätta - men aldrig mer som soldat. Det är en tänkvärd men mycket uppskakande film gjord av en serb i Montenegro och med det jugoslaviska inbördeskriget mer än levande som verklighet i nuet, vilket ger filmen en nästan dokumentärt övertygande prägel. Det har nog sällan gjorts så sanna krigsfilmer.

Lika grym men på ett helt annat sätt var väl Ettore Scolas "*Kärlekspassionen*" från 1981 om den fula Fosca, som blir kär i en vacker soldat, som är för artig och väluppfostrad för att kunna säga nej till henne. I det längsta försöker han hålla relationen på en rent vänskaplig nivå, vilket hon omöjliggör genom sin obetvingliga kvinnlighet, som tvingar honom till en ofrivillig kärlek - ett ohyggligt dilemma för en man. Han löser det med att glömma hennes fulhet och lära sig älska hennes själ, som det minsann inte är något fel på. Han gör henne faktiskt lycklig till slut även om det kostar henne livet, men för henne var det värt det. Det är en utomordentligt smärtsam

film som ställer många frågor som aldrig kan besvaras, av vilka den mest pockande väl är: är kärleken verkligen värd vilket pris som helst? I filmen betalas det yttersta priset, nämligen ond bråd död, och man kan verkligen fråga sig om kärleken någonsin är värd ett så högt pris. Dock har det alltid funnits sådana som funnit det värt att betala det.

En helt annan sorts kärleksfilm var Steven Soderberghs pittoreska *"Out of Sight"* (1998) om en vacker kvinnlig FBI-agent som blir kär i en oförfädd bankrånare, som hon då och då får frakta till finkan. Jennifer Lopez och George Clooney gör det omaka paret som dock når oförglömliga höjder av den lilla kärlek som unnas dem. Hon är skicklig som agent, medan han hela tiden klantar till det i sina taffliga kupper, varför hon hela tiden har övertaget, men hon sköter det väl - och när hon slutligen för honom tillbaka till finkan igen efter hans mest misslyckade stöt är det ett som är säkert, att historien inte slutar där. Det är en mycket charmigt gjord film där bovar för en gångs skull inte bara är våldsamma och blodiga och sexgalna utan där det faktiskt även i deras värld kommer fram en ansevärd portion mänsklighet.

Periodens mest idylliska film var väl ändå den norska *"Heftig och begeistert"* om en riktig kör i Berlevåg (vid Ishavet öster om Hammerfest) på bland annat konsertturné till Murmansk ledd av en invalid i rullstol. Sången är svajig och lämnar en hel del övrigt att önska, men gubbarna sjunger av hjärtat, och det är oförglömliga dokumentärscener som förevisas när de uppträder vid havsstranden i snö, på kyrkbacken sjungande *"Tryggare kan ingen vara"* med kälkåkande barn som ackompanjering, nedisade i vinterstormen med en magnifik tolkning av *"Till Österland vill jag fara"* och så vidare. Det är varken en konstnärligt eller musikaliskt särskilt högtstående film, den är inte ens ambitiös, men dess dokumentära värde trotsar tid och evighet mest genom sin ärliga hjärtlighet.

Här är nu vårt sedvanliga utkorande av årets bästa filmer:

De bästa filmerna var Peter Weirs *"Master and Commander"*, Peter Webbers *"Flicka med pärlörhänge"*, Mikhail Kalatozovs klassiker *"Och tranorna flyga"* och *"Diamanter betalas högt"*, Khyentse Norbus *"Travellers and Magicians"* från Bhutan, Philip Haas' *"Angels and Insects"* samt den aktuella *"Fantomen på Operan"* av Joel Schumacher.

Vi sätter Kalatozovs båda klassiker på delad femte plats - hur suveräna de än är kan de inte konkurrera med de andra modernare klassikerna med dessas långt vidare utvecklade filmiska teknik och färgteknik. På samma plats sätter vi också Khyentse Norbus suveräna *"Travellers and Magicians"* om en både yttre och inre resa på villovägar i Bhutan, en film som ännu inte kommit på någon svensk biograf.

På fjärde plats hamnar *"Fantomen på Operan"* främst för dess filmiska skönhets skull. Förra året nådde en annan Joel Schumacher-film samma placering - den helt annorlunda *"Veronica Guerin"* om ett sant journalistöde i Irland.

Därmed kommer Peter Weir med sin utomordentligt välgjorda *"Master and Commander"* med Russel Crowe och Paul Bettany till havs runt Sydamerika i Napoleonkrigen i en sjöhistorisk film utan motstycke efter *Bounty*-filmerna på tredje plats.

På andra plats måste vi placera den unika *"Angels and Insects"* för dess exceptionella finkänslighets skull: allt i filmen balanserar på en rakknivsegg, och det enda man kan känna efter faran med är den yttersta känsligheten i fingertopparna - en sådan hyperdelikatess på film hör till de yttersta sällsyntheterna.

På första plats kommer då den häpnadsväckande välgjorda *"Flicka med pärlörhänge"* av Peter Webber, försöket till rekonstruktion av historien om Vermeers tavla med detta namn, med Scarlett Johansson och Colin Firth i huvudrollerna i ett mästertligt spel nästan utan ord, där bilderna och känslorna är allt och ständigt uppdrivs till en spänning mera intensiv än i någon kriminalare, samt dessutom med underbart komponerad musik av Alexandre Desplat. Den filmen måste detta år få ta priset.

Barockensemble en Kastratensemble?

"Barockproblemet" handlar inte om vad som är rätt eller fel, snarare då om *varför*. Barockfundamentalisterna har bestämt att barockmusik ska spelas "lätt och luftigt", med massor av påhängd ornamentik och helt utan vibrato! Lägg till detta cellister med nästan vertikalt hållna instrument! Den idag långa och ofta vinklade "stackeln" under cello hade ännu inte uppfunnits. Så spelstilen var troligtvis bara framtvungen av 1600-1700-talets primitiva stråkteknik, som i sin tur berodde på att man var tvungen att spänna taglet med fingrarna. Man höll i stråken på ett sätt som i praktiken inte tillät en romantisk spelstil även om man så hade önskat. Romantisk musik kräver nämligen att man kan "gräva sig in" i strängen på ett mycket kraftigare sätt och *bibehålla ett jämt stråktryck i hela stråkens längd!* Men ett sådant konstant tryck kräver också att man färgar tonen med vänsterhandens s.k. vibrato, som i stort sett är identiskt med sångares dito. Utan ett sådant vibrato skulle det låta kallt, rått och uttryckslöst och därmed vara en meningslös "stråkreform". En sådan romantisk reform möjliggjordes ungefär samtidigt som stråkar började byggas med modern teknik, där taglet är konstant hårt spänt med hjälp av en skruv. Samtidigt ändrades sättet att hålla i en stråke radikalt.

Tidsmässigt sammanfaller det logiskt med romantikens intåg i musiken, ca 1825 och framåt. Försök bara att spela Mahlers kända Adagietto ur 5:e symfonin på tidstrogna stråkinstrument med dito stråkhållning den som kan, nej, nej, i långsamt originaltempo.... Med barock stråkhållning och spelstil följer automatiskt ett "luftigare" och rörligare tempo. Ett verk som inte har någonting att vinna på det är t.ex. första och sista satserna i Bachs Matteuspassion. Ändå har vissa dirigenter på senare tids inspelningar utsatt denna musik för en barock "medicinering", varpå också följer "biverkningar", som att musikens *tyngd och dramatik* nästan helt försvinner. Att både sångare och musiker på 1600-talet inte kunde eller ens fick färglägga musiken med mänskliga varma känslor genom det tidigare nämnda vibratot, var säkerligen mer ett resultat av kyrkans tukt än Bachs egen vilja, hur Gudfruktig han än må ha varit. Vilken spelstil Bach skulle föredra visste han nog inte själv, då han varken kunde veta och ännu mindre höra vilka stråktekniska möjligheter inklusive vänsterhands och röst vibrato som skulle dyka upp drygt 100 år efter Matteuspassionen.

Alltså är allt ev. prat om "autenticitet" och "original" bara av hypotetiskt / akademiskt värde. Ändå försöker somliga dirigenter göra karriär på dylik interpretation. I Matteuspassionens första sats uppstår då ofrivilligt mindre opera och mer en operettliknande atmosfär, må vara en tragisk sådan. "Barockisering" sker oftast med stort engagemang och stränga regler liknande de som fundamentalister av alla sorter brukar hålla sig med. För mig ser det bara ut som om de har ett "inverterat känsloliv", dvs. det är viktigare för dessa dirigenter att tillfredställa akademisk och intellektuell fåfänga, än att ge publiken en för *örat* och *hjärtat* optimerad musikupplevelse. Många musiker har också sett en chans att profilera sig och vrider därmed själva klockan tillbaka till 1600-talets instrumenttyper och spelstil. Man startar allehanda barock-ensembler och naturligtvis är de då angelägna om att få visa upp sin specialkompetens så ofta som möjligt. I sämsta fall får vi då en parallell till många av dagens (manuslösa) TV program; där de medverkande artisterna ofta har dubbelt så roligt som publiken har....

Under sex år var jag medlem i Sveriges Radios Gosskör (1958-1963) under Åke Åhlén. En av mina sista konserter med kören var just den årliga direktsändningen av Matteuspassionen från Engelbrektskyrkan under ledning av Erik Eriksson. Ett par år senare gavs den ut på Lp skiva och kan mycket väl tjäna som ett hälsosamt riktmärke med avseende på dessa problem. Mina ord i detta ämne gäller huvudsakligen första och sista satsen i nämnda verk. Det finns ingen vetenskap eller ens musikestetik som säger att 1700-tals verk inte får tillföras nya *tekniska* och musikaliska landvinningar (från 1800-

talet) och med dem få en ökad uttrycks möjlighet! Det finns inte heller något som säger att Bachs Goldberg-variationers *musikaliska innehåll* blir "våldtaget" bara för att de framförs på piano istället för Cembalo! Tvärtom kan man ofta höja den gamla musiken till nya och "djupare" nivåer med hjälp av modernare teknik!

I fråga om Bachs cellosviter har t o m den paradoxen uppstått, att sk romantiska 1800-tals tolkningar framstår som betydligt *mindre* rytmiskt flummiga än de, där alla "tidstrognas" manér med ständiga "ornamenteranden" har lagts till. Med denna akrobatik, som andas lite för mycket av hör-på-mig-jag-är-barockspecialist-mentalitet, försvinner alla musikaliska landvinningar som tidigare nämnts. M a o om man för att få tillgång till *ett* musikaliskt uttryck, måste plocka bort *flera andra*, däribland så bärande saker som en rytm och puls som svänger, betalar lyssnaren ett alldeles för högt pris. Jag kan helt enkelt inte höra att Bachs cellosviter har gjort någon musikalisk "nettovinst" på att avromantiseras av "tidstrognas" nördar.

Ett för mänskligheten allt vanligare behov må vara "back to basics", särskilt när saker och ting har gått för långt. Men vid normala reguljära framföranden av barockens verk har mig veterligen ingen musikalisk substans exploaterats sönder, degenererat eller spårat ur hittills! Så barockmedicinen tycks snarare vara en trend som påtvingas publiken av diffusa, akademiska och intellektuella orsaker, av kultursnobbar som vill profilera sig, göra sig märkvärdiga över ingenting. Att erbjuda publiken det märkvärdiga ORIGINALLET (häst och vagn istället för biltaxi) står för ett mer musealt kuriosatänkande än att det fyller ett reellt musikaliskt behov. Romantikens uttrycksmedel har många gånger framkallat glädjetårar hos publiken. När såg man någonting sådant under en barock eller tidstrognas dito? Själv har jag inte ens hört talas om det....

Om man däremot från en barock version kastar sig rakt i armarna på t.ex. Robert Wells och hans "rock" versioner, kommer saken i ett helt annat läge. Då har man inte *utvecklat* instrumentet utan snarare *tillfört* extra maskinell icke akustisk utrustning som förändrar både klang, rytm och instrumental balans. Då kan puritaner och nördar börja tala om musikaliska våldtäkter istället för dito orgasmer...

Pga. ovanstående dristar jag mig till följande ovetenskapliga men inte *helt* otänkbara hypotes:

Någon har viskat till mig att kyrkan föredrog kastrater på Bachs tid. Då är det helt logiskt att de också gillade en kastrerad *interpretation*. Då *instrumentalisterna* trots allt inte var kastrerade, blev de tvungna att hitta en annan utväg för energin än den romantiska. Någon kom väl då på att man kunde "sublimera" kraften till ornament och girlanger påklustrade på ytan likt en julgran. Och kompositören hade ju påpassligt lämnat utrymme för just sådana manér. Mycket trevligt, men efter 5 min blir det väldigt tjatigt och förutsägbart...

...Därför tycker jag personligen att tidstrognas ensembler har sin största poäng i den visuella upplevelsen. Jag ska nämligen tillstå en personlig svaghet: jag klarar helt enkelt inte av att se t.ex. *kombinationen* vacker kyrka med Stradivariusvioliner och värsta "70-tals uniformer" (ovårdat långt stripigt hår med jeans och flanellskjortor och därtill fotriktiga sandaler med tubsockor) ingen nämnd och ingen glömd. Skadad av en högborgerlig uppväxt?

Vi som har ett "estetiskt - romantiskt" förhållande till konst och musikupplevelser kommer aldrig att bli överens med de som envisas med en intellektuell och (flum)politisk approach till "finkulturen"...

"En Kammarmusiker"

Som vanligt kan vi inte annat än fullständigt hålla med vår kammarmusikervän från bättre tider. Ett iögonfallande fenomen i samband med barockmusiken är hur musikens snabba tekniska utveckling från Gluck till Wagner medförde att barockens faktiska landvinningar och förtjänster snabbt förträngdes och glömdes bort. Redan

under sin livstid blev "gamle Bach" föraktad och övergiven av sina mer karriärlystna söner för att han inte hängde med i tiden men förblev trogen gamla former. Händel synes ha klarat sig bättre därvidlag och förblev omistlig ända tills Bach återupptäcktes och "moderniserades" till godo under romantiken. Händels operor sattes i malpåse som stolliga i jämförelse med exempelvis Wagners absurda mastodontschabrak men kom fram igen när modetrenden under 1900-talet följde världskrigens självdestruktivitet. Verdis operor snarare bejakade än (som Wagner) körde över de tidigare århundradenas operalandvinningar, med ett undantag: Verdi censurerade Monteverdi. Detta fenomen kräver nästan ett kapitel för sig.

Detta är desto mer anmärkningsvärt då Monteverdi är operans huvudsaklige skapare. Verdi dömde honom hårt för hans "orenheter och oegentligheter", vilket man kan förstå ur den synpunkten att knappast någon operatörsättare någonsin var så "ren och ordentlig" i vad han skapade som Verdi. Dock underlät Verdi att betrakta sin store föregångare ur dennes eget tidsperspektiv (1600-talet).

På Monteverdis tid hade man ännu inte kommit fram till dur och moll, och musiken bedömdes på helt andra estetiska grunder än idag. Man hade helt andra förutsättningar och extremt mycket mer begränsade medel. För Monteverdi med sitt tidiga 1600-tals mycket knappa musikaliska medel synes hans huvudsakliga strävan ha varit att skapa en ändamålsenlig stämning genom koncentration på "soundet". Han blev sin tids oöverträffbare mästare inom den sakrala musiken genom denna strävan men fortsatte vidare och experimenterade fram den första riktiga operan, "Orfeus" ("*La favola d'Orfeo*", 1607!), kanske det mest epokgörande musikverk som någonsin presenterats, mera historiskt betydande än både "Barberaren i Sevilla" och "Tristan och Isolde", i synnerhet när man beaktar den efterföljande operalitteraturen. "Orfeus" förblir nummer ett. Vad Monteverdi mest experimenterade med var klanger och instrumentala effekter. Således förekommer det instrument i hans operor som sedan dess totalt fallit ur allt orkesterbruk, främst gitarren, som tillför hans operor en egenartad förtätad stämning, som senare går förlorad när större orkestrar dränker och omöjliggör gitarrens intima karaktär. Där förekommer också orgelliknande instrument som virginal och den mycket effektfulla regalen. Betecknande för Monteverdis tid och praxis är även att noternas huvudsakliga funktion inte är att bli exakt efterföljda utan snarare att tjäna som stöd för en levande tolkning av kompositionen: musikhantverkarens skicklighet vid framförandet är viktigare än själva noterna.

Naturligtvis kan man ur sådana noter utläsa alla möjliga "orenheter och oegentligheter", men det är fel att döma Monteverdi därefter. I stället bör man göra som man gjorde på hans egen tid, nämligen utläsa mer ur noterna än vad som står i dem, eftersträva Monteverdis klangideal och "det rätta soundet" och lägga större vikt vid fromheten till musikens inre liv än vid det rent tekniska.

Det är kanske där som Nikolaus Harnoncourt och andra barockfantaster som försökt gå tillbaka till barocken gått fel, då de bara lyckats återskapa barocken rent tekniskt medan de missat poängen: musikens känsla, som står över all teknik, och som Eric Ericson i Engelbrektskyrkan lyckades bättre med att framhäva i Mendelssohns efterföljd än vad Harnoncourt någonsin lyckats få fram genom en löjlig återgång till barocktidens rent tekniska primitivitet.

Ahasverus minnen, del 45 : Audiens hos Marie Antoinette.

Jag glömmer aldrig mitt livs enda audiens med drottning Marie Antoinette. Det var i juli 1789, dagarna före den stora krisen som inleddes med finansminister Neckers avsked och definitivt blev oåterkallelig i och med Bastiljens stormning. I tre års tid hade onda gifttungor oavbrutet ägnat sig åt att andligen avrätta den stackars drottningen, så att man tyckte att det bara var den praktiska avrättningen som fanns kvar att utföra.

Och den ondaste av alla dessa outtröttliga giftspridare och plågoandar var madame Jeanne de la Motte, jag skäms att även erkänna henne rätten till det ärbara namnet Valois, som ingen före henne så kraftigt besudlat. Halsbandsaffären var för länge sedan över, men hon, den enda skyldiga, höll den fortfarande vid liv för full låga genom sina politiska pamfletter som alla ensidigt gick ut på att avrätta drottning Marie Antoinette, den i affären enda fullkomligt oskyldiga. Och hela världen läste madame de la Mottes pamfletter med vällust och citerade henne och trodde varje ord och frossade i att smutskasta drottningen.

Cagliostro hade för länge sedan lämnat Frankrike, därtill kommenderad av kungen och drottningen, ett beslut som de stod för helt och hållet själva, och därmed var hans tid förbi. Men ingen hade såsom han gjort halsbandsaffären till ett politiskt slagträ åt folket mot kronan. Genom sitt fula agerande däri angav han dess falska ton som sedan klingade oupphörligt i form av ett ständigt allt råare djuriskt rytande gentemot kungen och drottningen. De enda fasta beslut som konung Ludvig XVI någonsin fattade var arresterandet av kardinal de Rohan och landsförvisningen av greve Cagliostro, och de två besluten var hans enda politiska misstag som ledde till konungadömet fall. Därigenom blev båda martyrer, de två sista för den franska kronan, och vilka martyrer! - den ena en tvålfager feminin kardinal med alltför många älskarinnor, den andre en uppblåst destruktiv blekfis, intrigör och taskspelare av universella mått och sin tids fåfångaste man, båda två lika fullkomligt moralbankrutta. Men kungen hade visat dem sin onåd, och därmed var de martyrer och i populasens ögon för evigt kanoniserade helgon som visade dem vägen till revolutionen, den i grunden enbart destruktiva idé som i praktiken skulle bli tidernas värsta levande våldspornografi. Idén var destruktiv från början i det att den var inriktad på att förgöra monarkin.

Jeanne de la Motte hade blivit offentligt vanärad, brännmärkt och gisslad och därefter inspärrats på livstid. Men hennes skorpiongift hade redan gjort sin fatala verkan. Hon var redan bliven en värdefull tillgång för samhällsomstörtarna. Hon var redan en martyr och ett helgon, ett offer för drottningens omänsklighet. Man organiserade hennes flykt från straffanstalten och förde henne till England, där hennes enda sysselsättning i fortsättningen blev det ursinniga och obscena politiska pamflettskrivandet gentemot drottningen. Hon gjorde inte annat än sprutade gift och infekterade Frankrike därmed så länge hon levde. Hon fick en ond bråd död samma år som de av hennes gift infekterade fransmännen tog livet av konung Ludvig XVI och den evigt fullkomligt oskyldiga drottning Marie Antoinette.

Jag sökte upp henne för att jag till fullo hade varseblivit den annalkande stormen. Men jag visste att det redan var för sent. Hennes blotta anblick sade mig att hon redan visste allt vad jag hade kommit för att säga henne. Hon var som den utsöktaste av alla rokokopjäser, som den underskönaste marmorstaty av Pallas Athena, som bara väntar på att få sin näsa krossad och bli störtad omkull och nedtrampad av det värsta av allt: okunnigheten. Hon var stel som en staty men lika skön i sin renhet som Hypatia.

"Vill ni också varna mig och be mig resa utomlands för att sätta mig i säkerhet medan Frankrike rasar? Det är omöjligt, monsieur. Jag är drottning av Frankrike."

"Madame, ni behöver bara göra en sak för att rädda Frankrike, och det är att återkalla herr Necker."

"Och varför skulle jag be konungen återinsätta herr Necker?"

"Därför att det är er enda vän som har folkets förtroende."

"Han har svikit vårt."

"Så länge han har folkets förtroende har ni folkets förtroende."

"Vi har aldrig haft folkets förtroende och kommer aldrig att få det. Folkets förtroende sveks av Ludvig XIV och har aldrig sedan återfåtts. Först när vi är döda skall folk tycka om oss."

"Vad har ni emot herr Necker?"

"Han är en mästare i att gå bakom ryggen på oss. Han säger si men gör sedan tvärtom. Han hycklar och låtsas vara vår vän medan han bakom ryggen på oss öppet motarbetar oss. Se, därför allenast är han folkets vän, ty folket hatar oss. Folket älskar alla som hatar oss."

"Vill ni då er egen undergång?"

"Jag vill ingenting längre. Vad konungen egentligen vill har jag aldrig vetat, men jag tror inte han ville bli konung. Jag ville roa mig och hade roligt tills jag första gången erfor att någon verkligen kunde hata mig. Då tog det roliga slut. Efter det har allting varit mig tämligen likgiltigt."

"Även Frankrike?"

"Allt utom Frankrike."

"Men rädda då Frankrike, Madame. Undvik dess och er egen undergång. Avstå från er stolthet och låt herr Necker göra vad han vill."

"Han vill störta oss som alla andra. Skall vi då låta oss bli störtade utan vidare?"

"Madame, det är bättre att han gör det fredligt än att folket gör det med våld."

"Är det så oundvikligt?"

"Det är så oundvikligt."

"Min herre, om det är oundvikligt att den franska monarkin skall bli störtad, så må den då hellre bli störtad med dunder och brak än med ett ömkligt snopet kvidande. Om vi skall störtas så skall Frankrike störta med oss i fördärvet. Ju blodigare och våldsammare, desto bättre, om det en gång skall ske. Hellre blir jag halshuggen än att jag abdikerar."

"Ni bryr er då ej om framtiden, er familj, era barn och Frankrikes ära?"

"Om fransmännen är så vanvettiga att de vill störta en snart tusenårig monarki, som har gjort Frankrike till världens ledande nation, så kan inte ens jag rädda Frankrikes ära och ännu mindre mina egna barn och min egen familj. Och i så fall måste Frankrikes framtid bli sämre än dess förflutna."

"Ni vill således ej återinsätta herr Necker?"

"Min herre, endast konungen kan göra det, och jag kan inte tvinga honom till något som han inte vill. Endast historien kan göra det. Herr Necker har skymfat kronan, och kronan kryper inte ens för herr Necker. Det öde ni förespeglar oss är tydligen oundvikligt, men vi böjer oss aldrig. Jag har talat."

"Jag har i alla fall försökt rädda er, och jag skiljs från er med gott samvete."

"Min herre, ni får gärna försöka rädda oss igen, men ni kommer inte att lyckas."

Dessa sista ord sade hon med ett så säreget leende som för ett ögonblick lät skymta den unga glada Marie Antoinette igen, men samtidigt var detta leende präglad av en blandning av sorg och visdom som var mycket äldre än hon själv. Det var ett tidlöst, oförlömligt leende, som höjde innehavarinnan därav högt över denna världen med alla dess låga bekymmer. Detta leende måste jag besvara.

"Madame, om jag inte kan rädda er på annat sätt, så kan jag dock rädda er ära åt evigheten."

"Tror ni inte vi kan rädda den själva?"

"Ni kanske, men inte er konung."

"Och vad är det för fel på vår konung?"

"Han är för lat och för materialistisk."

"Kan jag rädda min ära så kan jag även rädda konungens ära."

"Hur?"

"Monsieur, vi vet allt vad som sker. Vi är inte så dumma som folk tror. Vi vet att parisarna, detta pöbelfolk, detta storstadshelvetets avgrundsmobb, är i stånd till att taga till vapen och som en man, inspirerade därtill av demoner som Rousseau, Cagliostro och Jeanne de la Motte, tåga mot Frankrike och ta hennes ära med våld. Vi vet att folket skulle kunna mörda oss. Men det struntar vi i, ty de kan inte mörda vår ära så länge vi inte rör ett hår på dem. Ni har mitt ord på att varken konungen eller jag någonsin skall

kommendera en fransman till att gå emot en fransman. Vad resten av världen vill taga sig till mot Frankrike är en annan sak - det kan inte vi stå för. Men den franska monarkin skall aldrig ge vika för sådana frestelser vilka vända fransmän emot fransmän, och om fransmännen själva falla för den frestelsen och vänder sig mot sina egna och mot Frankrike skall det franska konungahuset hellre bli det första försoningsoffret för ett sådant nationellt självmord än finna sig däri.

Där har ni Frankrikes ära, monsieur."

"Jag börjar nästan tro ni är fransyska, Madame."

"Monsieur, jag är europé och människa. Det räcker."

"Tyvärr är ni för god för Frankrike."

"Det fanns en tid då den franska monarkin och Frankrike var jämngoda."

"Ni är den sista av den tiden."

Och jag böjde mig ner och kysste hennes hand.

När jag åter såg upp kände jag åter igen den gamla eller rättare sagt unga Marie Antoinette: hon log av en glädje så ung och frisk som Antoine Watteaus och Marivaux' knoppande rokokko. Det var sista gången jag såg det franska kungliga solskenet lysa på en fransk monarks panna.

Shakespearedebatten, del 67 : Bacons dom.

Det är inte litet som tyder på att det var filosofen Sir Francis Bacon som var den som i själva verket författade Shakespeares verk. Snarare är det nästan allting som tyder därpå. Det enda som egentligen saknas är direkt bindande bevis.

Bacon hörde till 'familjen', alltså kretsen kring Sir Philip Sidney och dennes syster, där Shakespearelitteraturen definitivt hade sin upprinnelse genom Sidneys pionjärförfattarskap, hans uppfinning av den engelska sonetten och hans litterära ämnesval, som går igen överallt hos Marlowe och Shakespeare. Han kände Sidney, han hade mycket med Oxford att göra, hans bror Anthony Bacon var agent i Sir Francis Walsinghams underrättelsetjänst för drottningen, dessa bröder stod mycket nära varandra, Francis tjänade earlen av Essex direkt och var huvudnyckelfiguren i dennes tragedi (om dock definitivt oskyldig) och därefter earlen av Derby, Oxfords svärson, i egenskap av 'familjens' jurist. Han avancerade i drottningens tjänst för att under kung James nå landets nästhögsta makt om inte den högsta reella makten med i stort sett alla brittiska politiska och rättsliga trådar i sin hand.

Hans egen litterära produktion avslöjar en definitiv intimitet med Shakespeares verk. Framför allt hans dagböcker, funna först på 1800-talet, är späckade med Shakespeareska tankegångar och citat, som bevisar att han måste ha känt till Shakespeares verk innan de publicerades. Andra definitiva länkar mellan Bacon och Shakespeare har presenterats tidigare i denna seglivade debatt - de kunde tänka samma tankar och uttrycka samma känslor. Men trots alla dessa oavvisliga indicier finns det även indicier på motsatsen.

Bacons språk är inte Shakespeares språk. En enda av Bacons essayer skulle kunna kallas shakespearesk, och det är den första, om diktkonsten. I allt övrigt framstår Bacons och Shakespeares stil respektive ämnesval, mentalitet, intressen med mera som varandras motsatser. Framför allt är Bacons språk mycket torftigare och torrare, snävare och lika sakligt som Shakespeares är poetiskt.

Under de senaste 150 åren har det bland Baconianer tagits för givet att Bacon åtminstone måste ha varit den som slutligen redigerade Shakespeares verk. Det finns ingenting som tyder på detta. Att Ben Jonson, som deltog i arbetet med redigerandet av den första Shakespeareupplagan 1623, stod Bacon nära är inte ens något indicium för att Bacon var det minsta delaktig.

Men vad som mest talar mot Bacon som Shakespeare är något helt annat. När Bacons far dog lämnade han sin son praktiskt taget arvlös fastän han varit en förmögen man, vilket tvingade Francis att arbeta för sitt livsuppehälle, varför han tvingades bli jurist. Som sådan hade han fullt upp i tjänst hos drottningen, Essex och andra oavbrutet medan han samtidigt satt som ledamot i parlamentet. Det vet alla jurister, att lag- och processarbete är så tungt och krävande, att man aldrig kan somna ifrån det och ännu mindre syssla med något annat bredvid. Utom som filosof och vetenskapsman hade han alltså heltidsarbete även som jurist och politiker. Drottningens bortgång förändrade inte detta förhållande utan snarare intensifierade det, då kung James gjorde honom till sin huvudsaklige styresman. Om Robert Cecil var premiärminister så var dock Bacon ett slags kombinerad inrikesminister, justitieminister, handelsminister, finansminister och kansler. Som sådan blev han för mäktig, och han fick alldeles för mycket att göra. Det kunde bara sluta illa på en sådan överbelamrad bana. Då infinner sig frågan: hur i all sin dar skulle han samtidigt ens ha kunnat skriva Shakespeares mycket omfattande och minutiöst utarbetade verk? Detta framstår som en praktisk omöjlighet.

Till dessa argument kommer så Bacons fall. Den 14 mars 1621, när han stod på den absoluta höjden av sin makt och rikedom och det utan konkurrens utom från kungen själv, anklagades han för att ha tagit emot mutor. Han försvarade sig, men anklagelser kom från flera håll. Anklagelserna blev fler och fler, så att Bacon till slut upphörde försvara sig och i stället vädjade till kungen om hans nåd. Den 30 april bekände han sig skyldig till anklagelserna (28 till antalet) om korrruption och försummelse, beklagade sig, bad om ursäkt och förlåtelse och gav sig helt åt kungens nåd. Kungen dömde honom till böter på £40,000 (en oerhörd summa på den tiden, idag motsvarande ungefär 30 miljoner kronor,) till att aldrig mer få innehava något ämbete, och till att aldrig mer få sitta i parlamentet eller ens komma i närheten av London.

Även om böterna efterskänktes (då de ju var absurda) var det det hårdaste tänkbara straff näst efter själva döden. Men det intressantaste med Bacons fall är att det direkt kastar in England på kurs mot envælde och revolution - ingen hade mera bestämt motsatt sig kungens olika handelsmonopol än Bacon och nästan lyckats få honom att avstå från dem, vilket på lång sikt hade räddat monarkin och undvikit den konflikt mellan kung och parlament som tjugo år senare ledde till ett tioårigt inbördeskrig och kung James' sons avsättning och avrättning.

Att Bacon själv medgav offentligt att han låtit sig korrumpas och bekände sig skyldig till 28 överväldigande anklagelsepunkter är den stora outplånliga fläcken på hans liv och samtidigt det starkaste argumentet mot att han var Shakespeare: det är svårt att tänka sig att en författare som Shakespeare med hans kunskap om människan och genomskådande av makten och dess fällor och dårskap hade kunnat göra sig skyldig till en sådan korrruption, offentlig misstagshärva och sådana pliktförsummelse som blev Bacons fall. Hur troligt är det att Bacon med sitt totala offentliga karriärhaveri var samma person som Shakespeare med sin totala teaterkarriärsuccé för alla tider? Kan dessa motsatser på något sätt kombineras och sammanfalla?

Dock kvarstår det faktum att ingen av de andra kandidaterna till Shakespeareförfattarskapet, som Oxford, Derby, Mary Pembroke (Philip Sidneys vittra syster) står så intimt förknippad med Shakespeares filosofi och idévärld, tankesätt och observationer som Bacon - utom Marlowe.

Den absurda krigsresan, del 18 : Byråkratiska turer i Padua.

Visst saknade man Biella. Hur gärna hade man inte stannat en extra dag i detta paradiset av idel naturskönhet och värme, där omgivningen så påtagligt erinrade om både Darjeeling och Dharamsala, där man först mött dessa underbara vänner, som av allt att döma man hade lyckats vinna för livet både på grund av gemensamma intressen

och ideal men även till följd av en helt spontan kärlek och samhörighetskänsla mellan mig och Lorella. Hon kallade mig "sin själ" och jag kunde bara acceptera henne som min själ. Hennes man var lika god han, en helt hängiven och duktig läkare som därtill älskade att festa och sjunga och klättra i berg, intressen som i högsta grad sammanband oss alla tre. De hade varit uppe i bergen ännu förra söndagen (den 6.4.2003) och inte gett upp det tappra bergssportandet fastän en i sällskapet sjunkit ner till axlarna med skidor och allt i de lömskt undersmältande snömassorna. Hur hon kunde grävas ut igen över huvud taget framstod som ett oförklarligt mysterium.

Men andra överraskningar väntade i Verona. När jag traditionellt gick upp till Don Calabria-institutet ovanför Giardino Giusti kom jag i samspråk med fyra människor äldre än jag själv, av vilka två var amerikaner. Det andra paret bodde i Rom, och så hjärtligt blev vårt samspråk att de faktiskt spontant bjöd mig dit. Det nästan förpliktade.

När jag nästa dag tog tåget för att bedriva Shakespeare-Marlowe-undersökningar i Padua råkade jag träffa samma kvartett igen på tåget. De var överlyckliga att se mig, och vi kunde äntligen formellt byta adresser. Vi hann precis innan jag måste stiga av i Padua. Förpliktelsen mot Rom hade gjort sig starkt påmind, och även Annie hade hört av sig därifrån. Det amerikanska och romerska paret skulle tillbringa två dagar i Venedig innan de skulle återvända till Rom.

I Padua började jag med att förhöra mig om vart jag skulle vända mig. Maud hade gett mig tips om tre viktiga arkiv i Padua, och det gällde att först och främst hitta dem. Ett låg i den gamla universitetsbyggnaden Palazzo Bó i centrum, det andra låg bakom katedralen, och det tredje låg långt utanför staden. Jag började med Palazzo Bó.

Det var ett enormt byggnadskomplex där man lätt kunde förlora sig i timmar på att leta sig fram genom de olika våningarnas svindlande byråkratiska labyrinter, men till slut tycktes jag komma rätt. Jag sattes att vänta i en kvart på en dam, som hade tillgång till de rätta referenserna.

Mitt uppdrag var att försöka få det bekräftat att Christopher Marlowe dött i Padua 1627, vilken uppgift Washington Irving kommit över när han rest omkring som amerikansk ambassadör i Europa för ungefär 180 år sedan och som Marlowe-forskaren och -fantasten Calvin Hoffman fört fram i ljuset för 20 år sedan. Marlowe skulle ha bott hos en viss Pietro Basconi när han dog.

La dottoressa Veronese gav mig åtskilliga luntor att leta i, men det visade sig att dessa endast upptog utlänningar som skrivit in sig i universitetet. I Palazzo Bó fanns alltså endast ett universitetsarkiv, ingenting om vilken utlänning som dött när, utan bara datum för deras ankomst och inskrivning. Ej heller lovade Paduas huvudarkiv "*Archivio Diocesano*" några napp då dessa Paduas äldsta personarkiv var sorterade efter var personerna hade bott. Man kunde bara finna någon om man visste vilken församling han tillhört. Ingen visste något om Pietro Basconi. Alltså hade jag ingenting i *Archivio Diocesano* att göra utan gick vidare till *Archivio dello Stato*.

Detta låg utanför kartan, och det var en förfärlig väg dit. Man måste gå förbi flygplatsen, men sedan låg det på höger sida, en anspråkslös modern byggnad. Där måste man låsa in sin väska i ett skåp innan man släpptes in, och väl där inne måste man fylla i omständliga blanketter och uppvisa legitimation (pass för utlänningar) innan man fick tillträde. Men sedan öppnades alla dörrar.

Bibliotekarierna där var mycket hjälpsamma, och de gav sig inte förrän de hittat rätt Codex åt mig. Det var ett väldigt skinnband som i alfabetisk ordning dokumenterat varje enskilt dödsfall mellan åren 1626-51. Där fanns ytterst få utlänningar och bara en engelsman, en earl av Arundel, och det närmaste "Marlowe" jag fann var en viss Merlini med ett mycket italienskt förnamn. Andra om "Marlowe" erinrande namn förekom, men det var nästan alltid damer eller hela familjer. Jag sökte också på andra bokstäver utom M, jag sökte "Ledoux" på både L och D och även på C efter om "Christopher" eller "Cristoforo" erinrande namn och även på I för "Inglese". Men jag fann ingenting. Det kunde inte genom mina forskningar bekräftas att någon Marlowe

dött i Padua mellan 1626 och 1651, och ändå hade jag fått tillgång till just den förteckning som borde ha uppgett saken om den inträffat. Washington Irving - Calvin Hoffmans fantastiska uppgift om Marlowes död i Padua 1627 förblir därmed obekräftad.

Jag hann precis bli klar till stängningsdags klockan ett. När jag kom till stationen gick det precis ett tåg till Venedig, som jag tog. Jag hann precis ta en snabbpromenad till *Piazza San Marco* och tillbaka igen innan mitt tåg skulle gå. Venedig var sig likt. Jag fann mitt gamla matställe "*Gazebó*" medan det andra "*Spaccanapoli*" tycktes ha upphört. Likväl var Venedig inte Italiens dyraste stad, utan Verona är den näst dyraste efter Genua. Ryktet om Venedigs makalösa dyrhet är alltså inte helt rättvist.

När jag kom hem var det 26 grader varmt. Sommaren verkade ha börjat för fullt denna tisdag den 15 april, "*Titanic*"-dagen. Men jag var fri och kunde ägna mig åt att trots allt försöka planera in åtminstone ett besök i Rom innan resan var över, medan jag ohjälpligt måste betrakta Sicilien och Genua som förlorade.

(I nästa nummer: *Den vådliga resan till Rom.*)

Den besynnerliga bombresan, del 8 : Istanbul blues (forts.)

Vi gjorde en utfärd ut till öarna på Marmarahavet. Vårt mål var Antigone, en ö som förblev grekisk ända fram till 1954 då den första moskén byggdes där. Gradvis drevs grekerna ut därifrån, men idag är ön Istanbuls societets främsta statusställe, och en villa där kan kosta 20 miljoner dollar. För bara 20 år sedan erbjöds Ringo ett hus där för bara 300,000 turkiska lira. På den tiden var det pengar. Idag är det ett skämt och inte ens två kronor.

Men den grekisk-ortodoxa kyrkan stod kvar, en kalasprydnad för hela stranden, men den var stängd och dessutom skadad genom den svåra jordbävningen 1999. Kupolen hade fått en spricka hela vägen runt, men ännu satt kupolen kvar.

Före utflykten hade jag även besökt den stora grekiska katedralen vid Taksim centrum, då det var söndag och den varit öppen för gudstjänst. Det är en mycket harmonisk byggnad och ännu mer harmonisk inuti, då den är full av ljus med högt till tak. Ungefär 20 personer bevistade mässan den sista söndagen i fastan, men hela tre präster officierade.

Antigone hade blivit av med sin präst genom att han blivit kär i en kvinna i Istanbul och därför flyttat dit. Sedan dess hade Antigone varit utan fast präst och bara åtnjutit besökande sådana. Mer beryktat idag var Antigone för den stora skogsbranden där i höstas. Halva ön hade brunnit upp. Branden hade uppstått från öns soptipp, och ganska snart hade man fått den under kontroll. Men efter att brandmyndigheterna lämnat ön återuppstod branden genom en storm, och när larmet gick vägrade brandpersonalen att komma: "Vi har ju just varit där och släckt den," menade de, men branden spred sig, och de fick komma. När de kom fram visade det sig att de glömt fylla vattentankarna: de hade inget vatten att släcka branden med. Så fungerar Turkiet. Halva ön och 90% av dess skog brann upp och även fem boningshus.

Det fanns en liten judisk församling på ön, och denna hade genast satt i gång med räddningsaktioner i form av en omfattande återplantering av träd över hela ön av mycket blandade slag, både kastanjer och akacior utom vanliga barrträd. Om det är något judar kan så är det ju att plantera träd.

Ringo hade en väninna på ön som bott där sedan 20 år och talade turkiska liksom han, om hon dock liksom han var tysk till ursprunget. Vi hade en angenäm pratstund på tyska och engelska, och jag fick redogöra för min italiensk-finländska härkomst som svensk. Anna hade inga goda erfarenheter av finnar men menade dock att de i alla fall var bättre än amerikaner, som var de värsta av alla.

De ortodoxa helgonen Kyrillos och Methodios hade verkat på ön, och den senare låg begravd där någonstans i kyrkans krypta. Ön hade alltså mer än tusenåriga ortodoxa traditioner. På en annan ö helt i närheten låg på toppen av dess höga klippa ett kapell inbyggt i berget för 1200 år sedan, men den ön var nu helt öde och tom. På en annan ö några sjömil åt öster satt Abdullah Öcalan, kurdledaren, fängslad och enligt vissa rapporter sjuk av misshandel.

När vi skulle fara tillbaka hade ovädret brutit ut. Dessutom var färjan lika fullproppad som när vi kom, så vi fick stå hela resan om vi inte behagade sitta utomhus i regnet, vilket många gjorde som inte ens fick ståplats inomhus. Jag kom i samspråk med ett engelskt par från Brighton, som stod och diskuterade Golfströmmens gradvisa upphörande. Jag bekräftade att den faktiskt redan avmattats med 25%, vilket framgått av en norsk undersökning. Det bästa vi kunde göra åt saken var att på stående fot där intaga en kopp te för det facila priset av £1,000,000, vilket det var värt (1,20 kronor).

Men vädret fortsatte att försämrats, och det såg illa ut. Plötsligt var det svinkallt, och varken jag eller Ringo hade paraply eller ens någon tröja. Han hade åtminstone skor medan jag hade sämsta tänkbara regnvädersskodon: sandaler med strumpor. Det var långt från båten till bussen, det gällde att gå över hela Galatabron (vars första modell för resten hade konstruerats redan för 500 år sedan av Lionardo da Vinci) med färska rinnande floder och vattenpölar hela vägen, som det bara var att plumsa sig igenom, och när vi äntligen nådde busstationen kom aldrig bussen. Det var bara att stå där och vänta och hoppas och huttra under tiden.

Mitt framför en av de många felaktiga bussarna som kom kollapsade plötsligt en ganska kraftig turk med käpp, och blod forsade honom om läpparna. Där låg han mitt i bussspåret i ösregnet medan alla kvinnorna vid hållplatsen fick panik. Det krävdes sex män för att lyfta honom undan bussen, så att denna kunde fara vidare och bereda plats för andra bussar med fel nummer. Det såg illa ut. Det ropades efter telefoner så att någon kunde ringa efter ambulansen medan den fallne definitivt var mera död än levande. Lungödem eller hjärtinfarkt eller blodstörtning? Det kunde vara alla tre. Ringo undersökte honom och kände honom på pulsen. "Bara ett epileptiskt anfall," sade han. I samma ögonblick vaknade patienten upp, något yrvaken och slö men fullt levande. Hans enda men var att han svårligen bitit sig i tungan. Det var den som blödde.

Vi lyckades dock ta oss hem levande, där vi firade vår sista kväll tillsammans med en festbankett bestående av ost, gurka, frukt, bröd och Marmaravin, medan vi fortsatte våra gränslöst intressanta hemliga samtal.

(The Istanbul Blues fortsätter i nästa nummer)

Regnflykten, del 5 : Sangla

Vägen till Sangla var bara åtta mil men tog fem timmar i anspråk. Det regnade till en början, så det blev ingen fotografering, medan landskapet dock hade varit idealiskt att fotografera, då det oavbrutet blev mera dramatiskt ju långsammare bussen klättrade upp för allt högre höjder, medan den samtidigt blev allt fullare. I Tapri blev det tepaus, och sedan blev vädret bättre, men då var bussen redan så full, att hur man än försökte fotografera kom det alltid ett rufsigt huvud i vägen. Inga bilder på vägen upp till Sangla.

När vi nådde Sangla klockan 11 möttes vi av något av en kulturchock, ty här i denna vilda avlägsna by mitt i Kinnaur, vart ingen någonsin har något vettigt ärende, fanns det caféer och cafeterior överallt och hypermoderna hotell i chockerande grälla färger, som inte var billiga heller. Av nyfikenhet invigde Ricardo, Fabian och jag vår vistelse här med att pröva ett sådant typiskt caféetablissemang, som hette "*The Royale Cafeteria*". Kaffet var inte helt övertygande men kunde drickas. För en italienare hade det nog varit diskvatten upphämtat från diket. Det fanns minst 10 cafeterior i denna lilla Himalayahåla.

Vi gick ner till klostret, och på vägen tillbaka mötte vi Ruben och Anna, som jag senast haft en glad stund med i *"The Indian Coffee House"* i Simla med riktigt kaffe. De hade varit i Sangla i två dagar och tog nu bussen vidare till Chitkul, vart vi planerade fara i morgon. De var således bara en dag före oss.

Ovanför Sangla ligger Kamru med det gamla kungliga palatset, från vilket 22 kungar regerade Kinnaur från 1200-talet nästan fram till nuet. Kungafamiljen levde ännu kvar men hade ingen makt och bodde i Rampur. En ensam soldat stod på vakt i det en gång så kungliga slottet och tog vänligt emot mig. Man fick inte inträda i själva huvuddelen av palatset, men balkongterrassen var alldeles tillräckligt kungligt tillfredsställande med sin magnifika utsikt över hela Baspadalen. För att alls få tillträde dit måste jag skruda mig reglementsenligt i mössa och skärp, som tillhandahölls på stället till låns, som man sedan fick lämna tillbaka igen när man lämnade det kungliga området, helst efter erläggandet av en liten donation.

Kamru påminde mycket om Tia i Ladakh. Också här flockades alla barnen runt en och krävde att få bli fotograferade. Jag hade bara fyra bilder kvar i kameran, så barnen fick vänta tills jag hade en bild kvar. Då blev det deras tur.

Över alltihopa tornar sig det heliga berget Kinnaur-Kailash, som är förbjudet att bestiga. Tyvärr var väderleken blåsig och ostadig, så toppavsnittet var helt undanskymt av moln. Detta berg skulle utgöra centrum för vår verksamhet och utflykter under den kommande veckan.

En mjuk fransman i Saharan, som just kommit ner från Kinnaur, hade berättat, att Chitkul var mycket vackrare än Sangla. Där var just nu Ruben och Anna. Han berättade även, att ras hade förstört vägen från Kinnaur till Spiti, varför man måste tillryggalägga en betydande sträcka till fots över det raserade vägpartiet. Där hade vi en utmaning att se fram emot.

Kinnaurfolket var bedårande vackert och vänligt, och nästan alla (och 90% av alla kvinnor) gick omkring i folkdräkter. Bara folket här var alltså en ständig fest för ögat.

Alla ville prata med mig var jag än satte mig, och en gubbe utlät sig vidlyftigt över problemet med att det regnat för litet i år. Förra året hade monsunen varit god, men i år hade den nästan helt uteblivit i dessa trakter. Utan att säga det hoppades jag i mitt stilla sinne att det efterlängttade regnet helst skulle fortsätta utebli tills vi lämnat Kinnaur bakom oss.

Mitt favoritställe blev en tibetansk sylta som hette *Lamadhaba*, alltså 'Lamans sylta', och det stället passade också Ricardo och Fabian med deras knappa budget perfekt, men mitt emot fann jag det bästa av alla caféerna, som faktiskt hette *"Dummer"*. Där var kaffet bättre än till och med på *"Indian Coffee House"* i Simla. Naturligtvis tog man ut svängarna och frossade ordentligt i denna i Indien nyfunna gudadryck.

Som pricken på i-et kom berget fram till kvällarna, så att man kunde skönja topparna och ta denna mindre version och variant på det heliga Kailash i beaktande. Visst framstod det som blygsamt jämfört med det riktiga Kailash, men det fanns fler vinklar än från lilla Sangla.

Morgonen därpå var ett enda långt kärt frosseri på våra frukostkrogar, *Lamadhaba* för frukost och *Dummer* för kaffe. Precis när vi gick förbi busshållplatsen kom bussen ner från Chitkul, och där satt Ruben och Anna, som anropade mig. Det blev ett kärt återseende. De talade också med ett annat spanskt par, där han dock var irländare, men de bodde i Cadiz i Andalusien och var lärare. Så kom också Ricardo och Fabian, så hela spanska klubben var komplett. Jag tillbringade sedan morgonen mest med Carmen och Maurice, paret från Cadiz, då vi hade mycket att tala om. Han hade varit magsjuk i Simla (liksom också Ricardo och Fabian) och bara långsamt återhämtat sig. Deras förtvivlan var att de som lärare bara kunde ta en längre ledighet på sommaren, som var den värsta tiden i Indien. Dessutom väntade Carmen sin lillasyster med familj till Delhi, som de måste fara tillbaka ner till Delhi för att möta och ta hand om och sedan visa Indien för, typ Agra och Varanasi, vidriga plaskregnhärdar så här års. De hade också tagit med sig en hel arsenal med mediciner, framför allt malariapiller, vars bieffekter gjort sig alltför kännbara. Kort sagt, deras indiska semester verkade konsekvent löpa längs helt fel spår. Jag rekommenderade Darjeeling och Sikkim åt dem på vintern, då de också hade någon ledighet och kunde slippa både monsunen och släktingar. De var mycket trevliga, och vi såg fram emot att få återses i Chitkul.

(forts. i nästa nummer)

Länstolsresan, del 12 : Den farlige Johannes

"Jag vet att du föredrar Darjeeling framför Dharamsala, trots de mindre förhållandena, och trots avsaknaden av Kanjenjunga, Sikkim och Nepal med allt vad dessa innebär. Man kan spåra skillnaden i våra karaktärer i denna disparans. Darjeeling passar dig bättre för att du är mera disciplinerad och är något av en självplågare. Dharamsala passar mig bättre på grund av dess högre liberalism och andliga frihet. Olika sorters människor söker sig till Dharamsala och Darjeeling. Den absoluta fördelen med Dharamsala är naturligtvis att Dalai Lama finns där, den tibetanska mentalitetens hjärtpunkt. Om han dör eller exilregeringen upphör och flyttar tillbaka till ett fritt Tibet kan Dharamsala aldrig bli sig likt igen. Men så länge situationen är som den är med exilregering och Dalai Lama i Dharamsala är stället ett historiskt unikum och ett sanningens ögonblick, som man måste ta vara på. Till Darjeeling söker sig mest hårda bergsvandrare, potentiella kolonialister, tufft och friskt folk som trivs med fysiska umbäranden, medan Dharamsala lockar sökare och libertiner, andligt och moraliskt frigjorda människor, som vill ha vad som helst utom stränghet och disciplin. Därmed är klientelet i Dharamsala mycket mera omfattande och brett och mera varierande, medan Darjeelings kunder är mera begränsade och strikta. Å andra sidan kommer Darjeeling knappast att förändras vad som än händer, liksom det fortfarande 56 år efter självständigheten är mera anglosaxiskt än indiskt och nepalesiskt, liksom hela denna zon med Sikkim och Assam. Även Nepal är mera orienterat åt det anglosaxiska hållet än merparten av Indien. Därför trivs du så bra här.

Men huvudattraktionen för mig i Dharamsala är folket som söker sig dit, som är nyfikna på Dalai Lama och vill lära känna honom, som vill utforska den tantriska buddhismen och ägna sig åt personlig frigörelse och andlig utveckling och utbildning. De är ofta revolutionärer men framför allt pionjärer. De blir de som skapar framtiden. De är vårt folk, Christian."

"Förklara dig."

"Man känner genast igen dem på deras skapande fantasi som manifesterar sig i deras yttre. De utmärks vanligen av någon form av extravagans: utmanande klädsel, starka färger, ett överdåd av smycken, ringar i öronen, långt hår, något av detta eller allt tillsammans. Vår generations hippies angav tonen. Den har fortsatt genom generation efter generation. Hippiekulten slog igenom över hela världen 1967, under 80-talet uppenbarade sig den andra revolutionen med en plötslig renässans för LSD och ravehysterins genomslagskraft, och nu börjar den tredje generationen komma. Punkten var en urspårning men satte även den sina spår. Den moderna representanten för denna pionjärverksamhet är ofta en IT-expert, han är intelligent och vaken och har lärt sig av de tidigare generationernas experiment och kastar sig inte vettlöst ut på drogexperiment eller löjligt flummeri, men han prövar alla sorters kärlek, han är ofta bisexuell och har en helt öppen inställning och fördragsamhet för allt, om han är återhållsam själv beträffande droger har han dock ingenting emot dem eller att andra använder dem i hans sällskap, men framför allt är han esoteriskt inriktad. Han vill utforska och veta och samla kunskap. Detta är något helt nytt. På 60-talet revolterade man mot den stränga skoldisciplinen och förkastade all form, disciplin och normer, men IT-revolutionen har medfört en ny disciplin som är fantastiskt för att inte säga underbart välgörande. 60-talets hippies var destruktiva, deras enda positiva drag var deras fredsrörelse, som fortsätter än idag genom antiglobaliseringsrörelsen, men de ville riva ner samhället och gick för långt och blev kommunister och följde absurda företeelser som Olof Palme, Kina och Pol Pot. Den nya generationen är precis lika revolutionär, men deras revolution är esoterisk, och därför kan den lyckas, ty en esoterisk revolution är precis vad hela världen behöver."

"Förklara begreppet."

"Du vet mycket väl vad jag menar. Strävan efter kunskap, upplysning och andlig fördjupning och kontra den västerländska ytligheten, fördumningen genom massmedia, vålds- och porrkulturen, den hänsynslösa råkapitalismen och globaliseringens okänsliga grottekvarn."

"Men om de vill avskaffa råkapitalismen är de ändå en sorts kommunister."

"Bara i dess idealistiska mening. De är inte politiska, och det är deras största kraft. 60-talets revoltörers misstag var att bli aktivt politiska i stället för att följa Gandhis och Dalai Lamas mer effektiva och kloka metoder."

"Hjälper Gandhis och Dalai Lamas passiva fredliga motstånd mot skurkstaten Kina?"

"Det har inte hjälpt ännu, men det får Kina att framstå som ständigt allt absurdare och omöjligare inför resten av världen. Som politiskt system är kommunismen död, och i den mån den ännu lever kvar är den hopplöst döende. Kinas kommunistparti har ingen chans i längden. Det kommer att försvinna spårlöst i tomma luften precis som Sovjetunionen med hela dess absurda ondska och Gulagsystem."

"Den esoteriska revolutionen." Jag smakade på ordet. "Tror du den har någon chans utom inom begränsade, högre utbildade, upplysta kretsar?"

"Om den bara börjar där så kan den fortsätta över hela världen. Om bara stenen faller i vattnet blir den första och största ringen en ofrånkomlighet, som måste breda ut sig och skapa nya ringar i oändlighet. Och stenen har redan fallit i vattnet."

"Det låter onekligen bra," kunde jag inte låta bli att medge.

Men detta första direkta möte med Johannes på mer än ett år hotade fullständigt att kullkasta alla mina planer. Det mest förödande var hans informationer om Nepal, som han beskrev som en sjuk patient som måste få sova och arbeta ut sin sjukdom i fred - att resa dit var att bli smittad av dess olyckor, något för dramatiklystna utrikeskorrespondenter som kunde förlora sina liv på kuppen och gärna tog den risken. Jag ämnade informera mig från flera håll, men redan Dollys vittnesmål hade fullkomligt bekräftat Johannes synpunkter. Han ämnade nu fara tillbaka till Dharamsala lagom till Dalai Lamas återkomst dit från Japan den 12 november (2003), och han föreslog att jag skulle återuppsöka honom där innan jag flög hem. Det var en möjlighet.

(forts. i nästa nummer)

Kalender, januari 2005.

1	100 år sedan transsibiriska järnvägen öppnades.
2	Sir Michael Tippett 100 år.
Isaac Asimov 80 år (avliden)
4	20 år sedan Joy Adamson mördades i Kenya.
120 år sedan den första lyckliga blindtarmsoperationen.
6	Rowan Atkinson 50 år.
7	Gerald Durrell 80 år (avliden)
8	Elvis Presley 70 år (avliden)
14	Albert Schweitzer 130 år.
19	Simon Rattle 50 år.
22	100 år sedan "den blodiga söndagen" i Sankt Petersburg när tsarens vakter massakrerade folket i en fredlig demonstration.
26	Paul Newman 80 år.
120 år sedan general Gordon stupade vid Khartoum.
27	Jerome Kern 120 år.
28	70 år sedan Island blev först i världen med legalisering av aborter.
30	40 år sedan Winston Churchill begravdes.
31	Synten (kontroversiellt musikinstrument) fyller 50 år.

Göteborg 5.1.2005